

СЕКЦІЯ 3. ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОБЛІКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКИ

УДК 657

Андрейченко Катерина

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Баранік Артур

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Лисенко Алла, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність функціонування підприємства значною мірою обумовлюється якістю управлінських рішень, які приймаються його керівництвом. Результативність таких рішень залежить від якості інформаційного забезпечення, основою якого на підприємстві виступає бухгалтерський облік. Його основною функцією є формування релевантних інформаційних потоків з метою задоволення потреб користувачів.

Бухгалтерський облік доцільно розглядати не тільки як інструмент інформаційного забезпечення, а і як складову багаторівневої системи, кожен з елементів якої справляє значний вплив на ефективність управлінського процесу. Водночас питання щодо вмісту складових системи бухгалтерського обліку є предметом наукових дискусій, що зумовлює необхідність подальшого теоретичного уточнення та практичного осмислення даного аспекту.

Ведення бухгалтерського обліку є обов'язковою умовою функціонування підприємства. Його основне призначення полягає у безперервному процесі збору, реєстрації, узагальнення інформації про господарську діяльність підприємства, її збереження та подальше використання з метою прийняття рішень. Отже, у системі управління підприємством бухгалтерський облік, насамперед, виконує інформаційну функцію, яка забезпечує обґрунтованість управлінських дій, сприяє досягненню цілей господарської діяльності.

Динамічні зміни середовища, підвищення рівня складності інформаційних потоків, а також адаптація системи обліку до вимог чинних стандартів спричинили потребу в упровадженні ефективних механізмів контролю, оцінювання й удосконалення функціонування облікової системи. Дієвим

інструментом у забезпеченні ефективності функціонування системи обліку виступає внутрішній аудит, адже його застосування сприяє своєчасному виявленню й усуненню порушень, зниженню можливостей виникнення помилок, формуванню обґрунтованих управлінських рішень.

«В умовах застосування в Україні міжнародних стандартів аудиту загальні аспекти розвитку його методології, організації, регулювання постійно знаходяться в центрі уваги як науковців, так і практиків» [1, с. 148]. При цьому доцільно враховувати, що внутрішній аудит не лише ідентифікує проблемні аспекти функціонування облікової системи, але й надає управлінському персоналу рекомендації щодо підвищення ефективності її елементів. В узагальненому форматі методика проведення внутрішнього аудиту містить такі ключові компоненти: формулювання мети, визначення завдань, об'єкта, предмета дослідження; підбір методів (способів) дослідження з формуванням інформаційної бази; здійснення розрахунково-перевірочних процедур; узагальнення результатів та формулювання висновків [2, с. 134].

У широкому тлумаченні внутрішній аудит прийнято розглядати як різновид внутрішнього контролю, організація якого на підприємстві регламентується внутрішніми нормативними актами. Внутрішній аудит забезпечує системний та послідовний підхід до організації корпоративного управління. Сфера його дії охоплює аспекти, що мають фундаментальне значення для забезпечення стійкого розвитку та ефективного функціонування підприємства. На відміну від зовнішнього аудиту, який переважно зосереджується на показниках фінансової звітності та оцінці ризиків, внутрішній аудит охоплює значно ширше коло питань, включаючи репутаційні ризики, ефективність використання ресурсів, оцінку перспектив.

Згідно з МСА 610, основною метою діяльності внутрішніх аудиторів є забезпечення діяльності з надання впевненості та здійснення консультацій, спрямованих на оцінювання системи внутрішнього контролю та ризиків, підвищення ефективності управління підприємством. При цьому конкретні цілі й обсяги діяльності, рівні відповідальності, організаційний статус, повноваження та підзвітність внутрішніх аудиторів можуть істотно варіюватися залежно від масштабів діяльності та організаційної структури підприємства, а також від потреб управлінського персоналу [3, с. 597-615].

Створення відділу внутрішнього аудиту є особливо актуальним для великих підприємств із розгалуженою структурою, значною кількістю підрозділів, де ускладнюється доступ керівництва до своєчасної й достовірної інформації. Водночас дедалі частіше потребу у внутрішньому аудиті відчувають малі та середні підприємства, що зумовлено змінами нормативно-правової бази, ускладненням економічних процесів, необхідністю обробки значного обсягу інформації в процесі управління.

Внутрішній аудит відіграє важливу інформаційно-консультаційну роль на різних етапах управління підприємством. У процесі його здійснення досліджуються інформаційні потоки, генеровані в системі бухгалтерського обліку. Через забезпечення керівництва підприємства релевантною, своєчасною та достатньою інформацією проміжного і підсумкового характеру внутрішній

аудит сприяє ухваленню обґрунтованих рішень та здійсненню оперативного коригування попередніх управлінських дій. При цьому в межах системи бухгалтерського обліку виокремлюються відповідні об'єкти аудиту (елементи облікової системи) та його завдання.

Відносно до системи бухгалтерського обліку ефективність можна визначити за співвідношенням витрат на його організацію та ведення до економічного ефекту, який забезпечується внаслідок практичного використання облікової інформації. Однак застосування такого підходу є проблематичним, адже ефективність функціонування системи обліку не завжди можна адекватно відобразити лише з використанням кількісних показників. У цьому контексті доцільним є включення також якісних характеристик та параметрів, таких як зрозумілість та повнота дотримання методології ведення обліку; компетентність працівників, які займаються веденням обліку та формуванням звітності і т. ін.

В аспекті оцінювання ефективності системи бухгалтерського обліку основними завданнями внутрішнього аудиту є: аналіз системи облікових регламентів на предмет їхньої відповідності законодавству, внутрішнім документам підприємства; оцінка організаційного рівня побудови системи ведення бухгалтерського обліку; перевірка відповідності кваліфікаційного рівня облікових працівників займаним посадам; експертиза методологічного, організаційного та технічного аспектів ведення обліку; перевірка достовірності відображення в обліку ресурсів, витрат, доходів, фінансових результатів; експертиза облікових документів; аналіз якості обліково-аналітичних інформаційних потоків і рівня інформаційної безпеки; контроль за дотриманням трудової, податкової, розрахунково-платіжної дисципліни; оцінка повноти та релевантності облікової інформації; консультування керівництва з питань організації облікових процесів та змін у законодавстві; розробка пропозицій з удосконалення облікової політики, системи внутрішнього контролю, розрахункових процедур; підготовка рекомендацій щодо підвищення якості ведення обліку; організація підготовчих заходів щодо проведення зовнішнього аудиту, а також податкових перевірок, інших перевірок відповідними контролюючими органами.

Тісна взаємодія служби внутрішнього аудиту з обліковим апаратом та іншими підрозділами підприємства сприяє якісному виконанню функцій контролю з урахуванням інтересів власників, забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства.

Література:

1. Lysenko, A., & Akimov, S. (2024). Теоретико-методичні основи застосування аналітичних процедур в аудиті фінансово-господарської діяльності аграрних формувань. *Economics and Region (Економіка і регіон)*, 3(94), с. 148-156. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3\(94\).3492](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3(94).3492).
2. Лисенко А.М., Акімов С.С., Чадай Ю.В. Методологія, методика, метод: сутність понять та особливості їх прояву у сфері податкового планування, аналізу та аудиту. *Наукові праці МАУП. Економічні науки*. Київ: МАУП, 2023. Вип. 3(70). С. 129-136. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/2645>.

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 р. Ч. 1. URL: https://mof.gov.ua/uk/international_quality_control_standards_quality_management_audit_review_other_assurance_and_related_services-779.

УДК 657

Волошин Максим

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Смірнова Надія, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження особливостей формування облікової політики для потреб управління зумовлена необхідністю адаптації підприємств до умов сучасної економіки, що стрімко трансформується, зокрема внаслідок повномасштабної війни в Україні. Збройна агресія російської федерації не лише спричинила глибокі соціально-економічні потрясіння, але й змусила підприємства шукати нові шляхи ведення бізнесу в умовах невизначеності, нестабільності та ризиків. У таких обставинах формування ефективної облікової політики набуває особливої значення, оскільки вона стає інструментом не лише управлінського контролю, але й забезпечення фінансової стійкості підприємства. У процесі глобалізації та євроінтеграції України, а також в умовах відновлення після воєнних руйнувань, виникає потреба у впровадженні нових підходів до організації бухгалтерського обліку, які враховують як національні, так і міжнародні стандарти. Зростає значення прозорості фінансової інформації, адаптації до міжнародних стандартів фінансової звітності, а також використання облікової політики як інструменту антикризового управління.

В умовах сучасного економічного середовища, що характеризується високим рівнем конкуренції та нестабільності, ефективність управлінських рішень стає ключовим фактором успіху підприємств. Особливо це актуально в період воєнного стану, коли підприємства стикаються з порушенням логістичних ланцюгів, нестачею ресурсів, змінами у законодавчому полі та необхідністю оперативного прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності. Облікова політика як інструмент формування інформаційного забезпечення процесу управління набуває особливого значення, оскільки саме вона визначає підходи до ведення обліку, формування фінансової звітності та адаптації облікової системи до нових умов господарювання. Від ефективності формування облікової політики залежить достовірність даних, які використовуються для аналізу,